

ΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ ΜΕΤΑ ΤΗ «ΛΩΖΑΝΗ» – ΤΑ «ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΑΝΑ»

Μετά τό 1947 ή ελληνική όμογένεια, άξιοποιώντας μιά άπρόσμενη χαλά-
ρωση τών άσφυκτικών όρων καί συνθηκών τής πολιτικής ζωής στήν
Τουρκία, αρχίζει νά αναδιοργανώνεται καί νά ανακάμπτει. Μέσα σέ μιά όκταετία
περίπου, ή ελληνική κοινότητα θά κατορθώσει νά αναδιοργανώσει σέ μιά νέα βάση
τούς διάφορους πολιτιστικούς καί άθλητικούς συλλόγους, νά ανασυγκροτήσει τά
νοσοκομεία καί τά φιλανθρωπικά της ιδρύματα καί νά αναβαθμίσει τί λειτουργία
τών σχολείων. Μέσα σέ λίγα χρόνια, ό αριθμός τών μαθητών διπλασιάστηκε.

Αυτή ή σημαντική πρόοδος θά έπιτείνει τά ήδη έντονα έχθρικά αισθήματα
τής κυβέρνησης Μεντερές καί τών Τούρκων μουσουλμάνων τής Πόλης κατά
τών Έλλίνων. Έκείνο όμως πού θά δώσει τήν εύκαιρία-άφορμή, όχι μόνο στήν
κυβέρνηση αλλά καί τόν Τύπο καί τόν τουρκικό όχλο νά στραφεί άπρόκαλυ-
πτα έναντίον τών Έλληνικής όμογένειας, ήταν ή ανακίνηση τοϋ Κυπριακού
ζητήματος άπό τόν Στρατάρχη Παπάγο τό 1954.

Η Άγγλία, μέ τί σειρά της, καθοδηγεί άριστοτεχνικά τήν Τουρκία, βάζοντάς
την νά διατυπώνει άνύπαρκτες άπαιτήσεις. Η Τουρκία γίνεται έτσι ενεργό
μέρος τοϋ Κυπριακού ζητήματος. Άπό τώρα καί στό έξής, ή Άγκυρα θά θέτει
συνεχώς θέμα, άν όχι έπιστροφής τής Κύπρου στήν ίδια, τουλάχιστον διχοτό-
μησης, δήθεν γιά νά προστατευθεί ή μουσουλμανική μειονότητα, τήν όποία οί
Άγγλοι μετονομάζουν σέ «τουρκική»!

Μέ τίς εύλογίες τής τουρκικής κυβέρνησης, ιδρύθηκαν καί ενισχύθηκαν
οικονομικά διάφορες «έθνικιστικές» οργανώσεις, άπολύτως έλεγχόμενες άπό
τήν Άγκυρα. Οί οργανώσεις αυτές έπρόκειτο νά έχουν ενεργό συμμετοχή σέ
«λαϊκές» καί «αυθόρμητες» διαδηλώσεις υπέρ τών Τούρκων Κυπρίων καί έναν-
τίον τών Έλλίνων τής Κωνσταντινουπόλεως. Η κυριότερη οργανωση ήταν ή
«Kıbrıs Türkütür Cemiyeti» (ΚΤΚ) - Οργάνωση «Η Κύπρος είναι Τουρκική» μέ

ιδρυτή τόν ντομέ (ἀπόγονο ἐξιλαμισμένων Έβραίων) Χικμέτ Μπίλ.

Η κατάσταση ἔγινε ἀκόμα πιό δύσκολη γιά τούς Έλληνες τῆς Πόλης, μέ τήν ἔναρξη τοῦ ἔνοπλου Έθνικοαπελευθερωτικοῦ ἀγώνα τῆς Ε.Ο.Κ.Α. τήν 1η Ἀπριλίου 1955. Ὁ Τύπος δημοσίευε ἐμπρηστικά ἄρθρα, σπλιτίευε τόν Πατριάρχη Ἀθιναγόρα, ἐπειδή δέν καταδίκαιζε δημοσίως τόν ἔνωτικό ἀγώνα τῶν Κυπρίων. Διέδιδε ἀκόμα (ἀπολύτως ψευδῶς) ὅτι πραγματοποιοῦνταν ἔρανοι μεταξὺ τῶν Ὀμογενῶν ὑπέρ τῶν ἀγωνιζομένων Έλλήνων Κυπρίων καί περὶ ἐπικείμενης γενικῆς σφαγῆς πού περιέμενε τούς Τούρκους τῆς Κύπρου στίς 28 Αὐγούστου 1955! Στίς 24 Αὐγούστου, ὁ Ἀντάν Μεντερές προέβη σέ ἐμπρηστικές δημόσιες δηλώσεις, υἱοθετώντας ὅλα τα μυθεύματα ἐναντίον τῶν Έλλήνων τῆς Κωνσταντινουπόλεως καί τῆς Κύπρου. Ὅλα αὐτά θά φανατίσουν ἀκόμα περισσότερο τόν βάρβαρο τουρκικό ὄχλο.

Τά «Σεπτεμβριανά»

Ὁ στόχος τῆς Ἀγγλίας πέτυχε. Τή νύχτα στίς 6 Σεπτέμβρη τοῦ 1955, πρὶν λήξει ἡ τριμερὴς διάσκεψη τοῦ Λονδίνου*, ξέσπασε ὀργανωμένο «πογκρόμ» σέ βάρος τῶν Έλλήνων τῆς Κωνσταντινουπόλης καί τῶν Έλλήνων ἀξιωματικῶν του ἀρχηγείου τοῦ ΝΑΤΟ. Καθοδηγούμενος ὁ τουρκικός ὄχλος προκαλοῦσε βίαια ἐπεισόδια (πογκρόμ) κατά τῶν περιουσιῶν τῶν Έλλήνων τῆς Πόλης, λεπλατῶντας καί πυρπολῶντας ἑλληνικά σπίτια, καταστήματα, σχολεῖα καί βιβλιοθήκες ἐκκλησιῶν καί νεκροταφεῖα. Μιά μέρα νωρίτερα, ὁ Βρετανός Ὑπουργός Έξωτερικῶν Χάρολντ ΜακΜίλαν ἔστειλε κρυπτογραφημένο μήνυμα στόν Τούρκο ὁμολογῶν, συμβουλεύοντάς τον πῶς πρέπει νά προχωρήσει σέ «ἐντονότερη δράση» γιά νά ἀποδειχτεῖ ἡ τουρκική ἀποφασιστικότητα στήν περιφρούρηση τῶν συμφερόντων της.

«*Ἡ Τριμερὴς Διάσκεψη τοῦ Λονδίνου*», γράφει ὁ Νεοκλῆς Σαρρῆς «εἶχε καί τρομερές ἐπιπτώσεις στήν Ἑλληνική μειονότητα τῆς Κωνσταντινουπόλης. Ἀπὸ τόν Αὐγούστο τοῦ 1954, πού κατατέθηκε ἀπὸ τήν Ἑλληνική κυβέρνησι προσφυγὴ στόν Ο.Η.Ε. μέ αἴτημα τήν αὐτοδιάθεση τοῦ Κυπριακοῦ λαοῦ, ἐπικράτησε στή Τουρκία μεγάλος λαϊκός ἀναβρασμός. Στόν Τύπο γράφονταν ἐμπρηστικά ἀνθελληνικά ἄρθρα καί ἡ τουρκική Κυβέρνησι δεχόταν πιέσεις νά ἀναλάβει δράση γιά νά ματαιώσει τήν Ἑνωσι. Μέ ὑποκίνηση τῆς ὑπὸ τόν Φαζίλ Κουτσιοῦκ τουρκοκυπριακῆς ἡγεσίας, ἰδρύθηκε στήν Τουρκία ὀργανω-

* Βλ. σελ. 381.

ση μέ την όνομασία “Η Κύπρος είναι Τουρκική”, πού δέν έπανε νά εξάπτει τόν φανατισμό τών λαϊκών μαζών. Μέ υπόδειξη τού ύπουργού Έξωτερικών Ζορλού όργανώθηκαν από την ίδια την Κυβέρνηση και από στελέχη τού κυβερνώντος Δημοκρατικού κόμματος, άπίστευτης βαρβαρότητας ταραχές, σέ βάρος τής ελληνικής μειονότητας στην Κωνσταντινούπολη. Απέβλεπαν στό νά δοθεί τό μίνιμα ότι η Κύπρος συγκλόνιζε τόν Τουρκικό λαό σέ βαθμό πού η Κυβέρνηση “άδυνατούσε νά συγκρατήσει την κοινή γνώμη”. Αυτό άποκάλυψε ό Μεντερές στον δημοσιογράφο και πρόεδρο τής όργάνωσης “Η Κύπρος είναι Τουρκική, Χικμέτ Μπιλ”». (Σαρής Ν., Η Άλλη πλευρά, τόμ. 2, σσ. 166, 192 και 193).

Ό Πατριάρχης Άθναγόρας στό έρείπια τής εκκλησίας τού Άγίου Κωνσταντίνου στην Κωνσταντινούπολη.

Έναυσμα τών ταραχών άποτέλεσε είδηση, πού μεταδόθηκε από τόν κρατικό ραδιοσταθμό και τις έφημερίδες, ότι στις 5 Σεπτεμβρίου έξερράγη στην Θεσσαλονίκη βόμβα έναντιόν τού σπιτιού όπου (κατά τούς Τούρκους) γεννήθηκε ό Κεμάλ Άτατούρκ. Τά τουρκικά μέσα ενημέρωσης άφησαν νά έννοηθεί ότι για την τρομοκρατική αυτή ένέργεια ευθύνονταν Έλληνες. Στην πραγματικότητα έπρόκειτο για μία άκόμα τουρκική προβοκατόρικη ένέργεια, άφου τή βόμβα την είχε μεταφέρει Τούρκος φοιτητής από την Τουρκία και την τοποθέτησε Τούρκος κληπίρας. Τά δύο αυτά πρόσωπα συνελήφθησαν άργότερα και όμολόγησαν την πράξη τους.

«Μόλις δόθηκε τό σύνθημα, μαινόμενος τουρκικός όχλος ξεχύθηκε στους δρόμους τής Πόλης και άρχισε νά λεπλατεί κάθε τί τό ελληνικό. Τό σχέδιο είχε όργανωθεί μέ άρτιότητα, άφου μέρες η και εβδομάδες πριν, στρατολογήθηκαν εκτός τών Τούρκων τής Πόλης, άτομα από την Μικρά Άσία και την Άνατολική Θράκη, μεταφέρθηκαν μέ σιδηροδρόμους, ταξί, λεωφορεία και πλοία, έφοδιάστηκαν μέ ρόπαλα, άξίνες, λοστούς, βενζίνη, δυναμίτιδα, ένω παρασχέθηκαν τροφή και κατάλυμα για μία η δύο ήμέρες.

Συντάχθηκαν άκόμα οι κατάλογοι τών έπικείμενων στόχων, σέ κάθε συνοικία, και σημαδεύθηκαν την κατάλληλη στιγμή τά ελληνικά κτήρια. Τέλος, εκπαυδύτηκαν οι άστυνομικοί και οι στρατιώτες πού, για ευνόπους λόγους, θά έφεραν πολιτική περιβολή, θά κατεύθυναν τόν όχλο στις λεπλασίες και την κατάλληλη στιγμή θά έπαιζαν τό ρόλο τών ειρηνοποιών.

Μέσα σέ έννεά περίπου ώρες, καταστράφηκαν όλοσχερώς 1.004 στίτια και άλλα περίπου 2.500 υπέστησαν εκτεταμένες ζημιές. Καταστράφηκαν άκόμη 4.348 καταστήματα, 27 φαρμακεία, 26 σχολεία, 5 πολιτιστικοί σύλλογοι, οι έγκα-

ταστάσεις 3 έφημερίδων, 12 ξενοδοχεία, 11 κλινικές, 21 εργοστάσια, 110 ζαχαροπλαστέια και έστιατόρια, 73 εκκλησίες, ενώ συλήθηκαν πάρα πολλοί τάφοι σε 2 κοιμητήρια, καθώς και οί τάφοι τών πατριαρχών στην Μονή Βαλουκλή.

Τουλάχιστον 30 Έλληνες δολοφονήθηκαν και εκατοντάδες άλλοι κακοποιήθηκαν βίανα. Σε 2.000 ύπολογίζονται οί βιασμοί, άν και επίσημα καταγγέλλθηκαν μόνο 200. Ίδιαίτερο μίσος έπεδείχθη κατά τών ιερωμένων, αφού πολλοί από αυτούς ξυλοκοπήθηκαν με ιδιαίτερη αγριότητα και άλλοι γυμνώθηκαν και διαπομπεύτηκαν, έξαναγκαζόμενοι να φωνάζουν: “Η Κύπρος είναι τουρκική”. Υπάρχουν μαρτυρίες ότι σε κάποιον ιεροδιάκονο έγινε αναγκαστική περιτομή. Ο Έπίσκοπος Παμφίλου Γεράσιμος και ό ήλικιωμένος μοναχός Χρυσανθος Μαντᾶς ξυλοκοπήθηκαν μέχρι θανάτου, ενώ ό Μητροπολίτης Ήλιουπόλεως Γεννάδιος παραφρόνησε από τούς ξυλοδαρμούς, για να αποβιώσει λίγο αργότερα...». (Σαρχῆς Ν., Ή ἄλλη πλευρά, τόμ. 2, σελ. 203).

Οί Τουρκοί, για να κατευνάσουν τόν αγανακτισμένο από τήν πρωτοφανή αυτή αγριότητα, κόσμο, έπέρριψαν όλη τήν ευθύνη στους κομμουνιστές. Έπρόκειτο ασφαλώς για ένα τερατώδες ψέμα. Επί δέκα όλόκληρα χρόνια ή Τουρκία καυχόταν πώς δέν έχει κομμουνιστές, και δέν είχε πράγματι. Πώς λοιπόν, μέσα σε μιά νύχτα, ξεπήδησε όλόκληρο πλήθος από αυτούς για να προκαλέσει τόσες καταστροφές;

Σύμφωνα με δημοσίευμα τῆς έφημερίδας Radikal, με ήμερομνία 12 Αυγούστου 2008, τά γεγονότα πού διαδραματίστηκαν στις 6 - 7 Σεπτεμβρίου 1955, έναντίον τών Έλλήνων τῆς Κωνσταντινουπόλεως, είχαν οργανωθεί από τό Γραφείο Εϊδικού Πολέμου (Özel Harp Dairesi), τό όποιο ουσιαστικά αποτελούσε τόν μηχανισμό, πού είχε στηθεί από τό NATO για τήν αποτροπή του κομμουνιστικού κινδύνου!

Ή έλληνική αντίδραση στά «Σεπτεμβριανά»

Ή αντίδραση τῆς Έλληνικῆς Κυβέρνησης στα γεγονότα τῆς 6ης και 7ης Σεπτεμβρίου 1955 υπῆρξε από γλιαρή έως ανύπαρκτη. Άμέσως μετά τά έπεισόδια ό Άμερικανός ύπουργός Έξωτερικῶν Τζών Φόστερ Ντάλλες, κάλεσε και τίς δύο πλευρές να έπιδείξουν αὐτοσυγκράτηση και να συμφιλιωθούν. Μετά τήν ανάδειξη του Κωνσταντίνου Καραμανλή στην πρωθυπουργία στις 6 Οκτωβρίου 1955 και τήν αποχή τῆς Έλλάδος από γυμνάσια του NATO στην Μεσόγειο, ή Άγκυρα ύποχρεώθηκε να αποδώσει μιά στοιχειώδη ήθικη ικανοποίηση στην Έλλάδα. Στις 24 Οκτωβρίου τίμησε σε ειδική τελετή στό στρα-

τηγείο του Ν.Α.Τ.Ο. στή Σμύρνη τήν ἑλληνική σημαία, τήν ὅποια ὑψωσε ὁ Τοῦρκος ὑπουργός Ἐξωτερικῶν.

Ἡ τουρκική συμμετοχή στή «Σεπτεμβριανά» καί ἡ τύχη τῶν πρωταιτίων

Ἀπό τά μέλη τῆς κυβερνήσεως Μεντερές, συμμετοχή στήν ὁργάνωση τοῦ ἀνθελληνικοῦ πογκρόμ φαίνεται νά εἶχαν, ἐκτός ἀπό τόν ἴδιο τόν πρωθυπουργό, οἱ Μαχμούτ Τζελάλ Μπαγιάρ (πρόεδρος τῆς δημοκρατίας), Μεχμέτ Φουάτ Κιοπρουλοῦ (πρώην ὑπουργός Ἐξωτερικῶν), Φατίν Ρουστοῦ Ζορλοῦ (ὑπουργός Ἐξωτερικῶν), Ναμίκ Γκεντίκ (ὑπουργός Ἐσωτερικῶν), Ἐτχέμ Μεντερές (ὑπουργός Ἀμύνης) καί Φαχρετίν Κερίμ Γκιοκάυ, βαλῆς (κυβερνήτης) τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

Πέντε χρόνια μετά τά γεγονότα, καί πῶς συγκεκριμένα στίς 27 Μαΐου 1960, ὁμάδα ἀξιωματικῶν, ὑπό τόν στρατηγό Τζεμάλ Γκιουρσελ, κατέλαβε τήν ἐξουσία καί ὀδήγησε σέ δίκη (ἡ δίκη τῆς Πλάτης, πού ἔληξε στίς 5 Ἰανουαρίου 1961) 592 μέλη καί συνεργάτες τοῦ Δημοκρατικοῦ Κόμματος. Οἱ Τοῦρκοι πρόξενοι τῆς Θεσσαλονίκης, ὁ θυρωρός τοῦ Προξενείου πού τοποθέτησε τή βόμβα καί ὁ φοιτητής Ὀκτάν Ἐγκίν πού μετέφερε τή βόμβα στή Θεσσαλονίκη ἀθωώθηκαν. Ὁ Ἐγκίν ἀργότερα διορίστηκε Γενικός Διευθυντής Κρατικῆς Ἀσφαλείας καί στή συνέχεια Νομάρχης στή Νεάπολη (Nevsehir) τῆς Καππαδοκίας!

Ὁ πρόεδρος τοῦ Σωματείου «Ἡ Κύπρος εἶναι Τουρκική» Χικμέτ Μπίλ κατέθεσε στό δικαστήριο ὡς μάρτυρας κατηγορίας. Ἀργότερα ἀπεστάλη ἀπό τήν τουρκική κυβέρνηση ὡς ἀκόλουθος Τύπου στήν Τουρκική Πρεσβεία στή Βηρυτό. Οἱ Μπαγιάρ καί Ἐτχέμ Μεντερές δέν δικάστηκαν καθόλου γιά τήν συμμετοχή τους στήν ὁργάνωση τοῦ πογκρόμ, ἐνῶ ὁ Κιοπρουλοῦ ἀθωώθηκε. Ὁ Γκιοκάυ ἀπλῶς στερήθηκε τῶν πολιτικῶν του δικαιωμάτων.

Ἐνοχοί βρέθηκαν μόνον οἱ Ἀντνάν Μεντερές καί Ζορλοῦ, γι' αὐτό καί καταδικάστηκαν σέ φυλάκιση 6 ἐτῶν. Ἐνδεικτικά ἀναφέρεται ὅτι γιά ἄλλη, πολύ πῶς ἀσίμαντη ὑπόθεση, αὐτή τῆς καταχρίσεως κεφαλαίων, ὁ Μεντερές καταδικάστηκε σέ φυλάκιση 14 ἐτῶν καί 2 μηνῶν. Οἱ Μεντερές καί Ζορλοῦ καταδικάστηκαν στήν ἐσχάτη των ποινῶν καί ἀπαγχονίστηκαν στό νησί Ἰμοραλί, τόν Σεπτέμβριο τοῦ 1961. Ἐκεῖνο πού βάρυνε στή θανατική καταδίκη τους ἦταν οἱ κατηγορίες γιά παραβίαση τοῦ Τουρκικοῦ Συντάγματος.

Θεία δίκη!

Τό χωριό Γκιόρζε τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, ἀπό τό ὅποιο προέρχονταν οἱ περισσότεροι Λαοῖ ἐπιδρομεῖς, τέσσερις βδομάδες μετά τά γεγονότα, καταστράφηκε ὀλοσχερῶς ἀπό μεγάλη πυρκαγιά, ἐνῶ δύο ἄλλα χωριά, πού ἐπίσης συμμετείχαν στήν ἐπιδρομή, ἰσοπεδώθηκαν κυριολεκτικά ἀπό ἰσχυρό σεισμό.

Ἡ τριμερής διάσκεψη τοῦ Λονδίνου

Στίς 30 Ἰουνίου 1955, ὁ τότε ὑπουργός Ἐξωτερικῶν τῆς Ἀγγλίας Χάρολντ ΜακΜίλαν, ἐνεργῶντας κατά δόλιο τρόπο, προσκάλεσε τούς ὁμολόγους του τῆς Ἑλλάδας Στέφανο Στεφανόπουλο καί τῆς Τουρκίας Φατίν Ρουστοῦ Ζορλοῦ σέ μία τριμερῆ διάσκεψη στό Λονδίνο. Χαρακτηριστικό δείγμα τῆς δολιότητος τοῦ Ἄγγλου ὑπουργοῦ ἀποτελεῖ τό παραπλανητικό κείμενο τῆς ἀγγλικῆς Πρόσκλησης: *«Ἡ Κυβέρνηση τῆς Αὐτῆς Μεγαλειότητος ἐμελέτησε περαιτέρω τά στρατηγικά καί ἄλλα προβλήματα πού ἐπηρεάζουν τόσο τί Μ. Βρετανία, ὅσο καί τήν Ἑλλάδα καί τήν Τουρκία στήν Ἀνατολική Μεσόγειο. Ἡ Κυβέρνηση φρονεῖ ὅτι ἡ συνεργασία τῶν τριῶν χωρῶν στήν περιοχή αὐτή, βασιζόμενη στήν ἀμοιβαία ἐμπιστοσύνη, εἶναι οὐσιώδης γιά τά κοινά τους συμφέροντα. Κατ' ἀκολουθίαν ἡ Κυβέρνηση τῆς Αὐτῆς Μεγαλειότητος προσκαλεῖ τίς κυβερνήσεις τῆς Ἑλλάδας καί τῆς Τουρκίας νά στείλουν ἀντιπροσώπους, γιά νά διασκεφτοῦν μαζί της στό Λονδίνο, σέ σύντομη ἡμερομηνία, ἐπί τῶν πολιτικῶν καί ἀμυντικῶν ζητημάτων, πού ἐπηρεάζουν τήν Ἀνατολική Μεσόγειο, συμπεριλαμβανομένης καί τῆς Κύπρου».* (Κρανιδιώτης Ν., *Δύσκολα χρόνια*, σελ. 93).

Παρά τίς ἔντονες προειδοποιήσεις τοῦ Μακαρίου καί ἄλλων σημαντικῶν προσωπικοτήτων ἐκείνης τῆς ἐποχῆς ὅτι ἡ συμμετοχή τῆς Ἑλλάδας στή Διάσκεψη θά σήμαινε ἀναγνώριση τῆς Τουρκίας ὡς ἐνδιαφερόμενου μέρους στό Κυπριακό, ἡ Ἑλληνική Κυβέρνηση ἔπρεπε στήν καλοστημένη ἀπό τούς Ἄγγλους παγίδα. Ἡ τριμερής διάσκεψη συνῆλθε στίς 29 Αὐγούστου 1955 στό «Langaster Hause» τοῦ Λονδίνου. Κατά τήν διάρκειά της, ἡ Μ. Βρετανία εὐνοοῦσε προκλητικά τήν τουρκική πλευρά καί ἔτσι ἡ Διάσκεψη ὀδηγήθηκε σέ ἀδιέξοδο.

Τό ἴδιο χρονικό διάστημα ἡ Ἑλλάδα ζεῖ τό βουβό δράμα της. Ὁ Πρωθυπουργός Ἀλέξανδρος Παπάγος ἔχει καταρρεύσει ἀπό μία σοβαρή ἀσθένεια, πού τόν ἔχει καταστήσει ἀνίκανο νά κυβερνήσει. Οἱ δύο ἀντιπρόεδροι Παναγιώτης Κανελλόπουλος καί Στέφανος Στεφανόπουλος, πού ἀσκοῦν τήν ἐξουσία, δέν ἔχουν τήν παραμικρή δυνατότητα πρωτοβουλιῶν.

Ὁ Χάρολντ ΜακΜίλαν ἔγραψε ἀργότερα στά ἀπομνημονεύματά του: «Μέ ἐξέπληξε ἰδιαιτέρως τό ὅτι ὁ Ἕλληνας Ὑπουργός τῶν Ἐξωτερικῶν Στέφανος Στεφανόπουλος δέχθηκε τήν βρετανική πρόταση, χωρίς νά θέσει ὅποιουσδήποτε ὅρους καί χωρίς νά διατυπώσει ἐπιφυλάξεις, λέγοντας μάλιστα ὅτι οἱ Ἕλληνες θά χαιρόντουσαν νά συναντηθοῦν μέ τούς Τούρκους φίλους τους».

Στήν τριμερῆ διάσκεψη ὁ Τοῦρκος ὑπουργός Ἐξωτερικῶν Φατίν Ρουστοῦ Ζορλοῦ δῆλωσε ὡμά ὅτι «τό μέλλον τῆς Κύπρου δέν ἦταν θέμα οὔτε τῆς Ἑλλάδας, οὔτε τῆς Κύπρου, ἀλλά τῆς Ἀγγλίας καί τῆς Τουρκίας». Ὑπογραμμίζοντας τήν ἀντίθεση τῆς Τουρκίας στήν Ἐνωση, χρησιμοποίησε ἐπιχειρήματα, πολλά ἀπό τά ὁποῖα ἐπαναλαμβάνονται μέχρι καί σήμερα...

Στή Διάσκεψη ἔγινε ὀλοφάνερο τό χάσμα ἀπόψεων μεταξύ Ἑλλάδας καί Τουρκίας. Ἦταν ὅ,τι ἀκριβῶς ἐπιδίωκε ἡ Ἀγγλία. Αὐτό ὁμολόγησε ὁ τότε ὑφυπουργός Ἐξωτερικῶν Σέρ Ἴβον Κιρκπάτρικ (Sir Yvonne Kirkpatrick), στόν δημοσιογράφο Σύριλ Φόλς.

Ὁ ΜακΜίλαν ἀναφέρει: «Εἶχε (ἡ Ἑλλάδα) τουλάχιστον ἀποδεχθεῖ ὅτι ἡ Κύπρος δέν ἦταν “ἀποικιακό πρόβλημα”, ἀλλά ἓνα μεγάλο διεθνές ζήτημα».

«Ἡ διάσκεψη τελικά κατέληξε σέ πλήρη διπλωματική ἥττα τῆς Ἑλλάδας, ἔβαλε τήν σφραγίδα τῆς σίς μετέπειτα ἐξελίξεις καί ἀποτέλεσε τήν ἀπαρχή τῆς καταστρεπτικῆς ἀναμίξεως τῆς Τουρκίας στήν Κύπρο. Ἡ ἀγγλική κυβέρνηση κατάφερε μέ τήν τριμερῆ νά ἐπιτύχει ἐκεῖνο τό ὁποῖο ἐπιδίωκε. Ἡ Τουρκία θεσμοθετεῖται πλέον ἐπισήμως ὡς ἀποφασιστικός παράγοντας γιά τή λύση τοῦ Κυπριακοῦ» (Κρασιδωτή Ν., Δύσκολα χρόνια, σελ. 105).